

C.G. Jung

OPERE COMPLETE
14 / 1

**MYSTERIUM
CONIUNCTIONIS
SEPARAREA ȘI COMPUNEREA
CONTRARIILOR PSIHICE ÎN ALCHIMIE**

Traducere din limba germană de
Dana Verescu

MACHETAREA ȘI COPERTA SERIEI
Faber Studio (Silvia Olteanu și Dinu Dumbrăvian)

REDACTOR
Daniela Ștefănescu

DTP
Cristian Claudiu Coban

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

JUNG, CARL GUSTAV

Opere complete / C. G. Jung ; trad. din lb. germană de Dana Verescu, Vasile Dem. Zamfirescu. - București : Editura Trei, 2003-
vol.

ISBN 973-8291-61-5

Vol. 14. Partea 1 : Mysterium Coniunctionis : Separarea și compunerea contrariilor psihice în alchimie. – 2005. - Bibliogr. - Index. - ISBN 973-707-043-7

I. Verescu, Dana (trad.)

159.9(081)
615.851.1(081)

Această ediție este bazată pe volumul 14/I (*Mysterium Coniunctionis: Untersuchungen über die Trennung und Zusammensetzung der seelichen Gegensätze in der Alchimie*), din C.G. Jung, *Gesammelte Werke*, Walter-Verlag, Solothurn și Düsseldorf, 1995, îngrijită de Lilly Jung-Merker și dr. phil. Elisabeth Rüf. Pentru textul lui Jung la această ediție:

Copyright © Patmos Verlag GmbH & Co. KG, Walter-Verlag,
Düsseldorf / Germany, 1995

© Editura Trei, 2005 — pentru prezenta ediție în limba română

O.P. 17, C.P. 0490, București
Tel.: +4 01 300 60 90
e-mail: comenzi@edituratrei. ro
www.edituratrei.ro

ISBN: 973-707-043-7

CUPRINS

Cuvânt înainte.....	7
I Componentele coniunctio.....	15
1. Contrariile	15
2. Cuaternio.....	19
3. Orfana și văduva	32
4. Alchimie și maniheism	58
II Paradoxurile	64
1. Substanța arcană și punctul	64
2. Scintilla	73
3. Enigma bolognese	80
III Personificările contrariilor	124
1. Introducere.....	124
2. Sol	128
3. Sulful.....	150
4. Luna	172
A. Semnificația lunii.....	172
B. Câinele	194
C. Allegoria alchymica	212
D. Natura selenară	226
5. Sal.....	239
A. Sarea ca substanță arcană.....	239
B. Amăreală	249
C. Marea roșie	257
D. Al patrulea din trei	269
E. Urcare și coborâre.....	278

F. Călătoria prin casele planetelor.....	288
G. Regenerarea în apa mării	301
H. Interpretarea și semnificația sării.....	307

I

COMPONENTELE CONIUNCTIO

1. CONTRARIILE

Factorii care se îmbină în coniunctio sunt gândiți ca fiind contrarii, ce fie stau față în față în mod advers, fie se atrag drăgăștos unii pe alții.¹ În primul caz este vorba de un dualism, de pildă al contrariilor *humidum* (umed) – *siccum* (uscat), *frigidum* (rece) – *calidum* (cald), *superiora* (superior) – *inferiora* (inferior), *spiritus* (spirit, eventual și *anima*) – *corpus* (corp), *coelum* (cer) – *terra* (pământ), *ignis* (foc) – *aqua* (apă), luminos și întunecat, *agens* (activ) – *patiens* (pasiv), *volatile* (volatil, gazos) – *fixum* (solid), *pretiosum* (prețios, eventual și *carum* = scump) – *vile* (ieftin), *bonum* (bun) – *malum* (rău), *manifestum* (manifest) – *occultum* (respectiv *celatum* = ascuns), *oriens* (est) – *occidens* (vest), *vivum* (viu) – *mortuum* (mort), *masculus* (masculin) – *foemina* (feminin), *Sol* – Luna. Deosebi această opoziție este ordonată și într-un cuaternio (o cuaternitate), deci ca două opoziții care se încrucișează, ca de pildă cele patru elemente sau cele patru caracteristici (umed, uscat etc.) sau cele patru puncte cardinale și cele patru anotimpuri², crucea reiesind drept semn al celor patru elemente și astfel drept simbol al

¹ RIPLAEUS (*Duodecim portarum axiomata philosophica* în: *Theatrum chemicum*, 1602, II, p. 128) spune: „Coniunctio este legătura caracteristicilor separate sau o echivalare a principiilor.”

² Cf. în acest sens prezentarea tetrameriei în: STOLCIUS DE STOLCENBERG, *Viridarium chymicum*, fig. XLII.

Respect p[er] creației fizice aflate sub Lună³. Această natură cuaternară, crucea, se regăsește și în semnul pentru pământ ♂, Venus ♀, Mercur ♀, Saturn ♀ și Jupiter ♀.⁴

² Contrariile și simbolurile lor sunt atât de general răspândite în texte, încât este inutil să oferim în acest sens dovezi din surse. Dimpotrivă, merită, dată fiind ambiguitatea limbajului alchimic (tam ethice quam physice!), să ne apropiem mai mult de modul în care textele se ocupă de contrarii. Foarte frecvent opoziția masculin – feminin este personificată drept rege și regină (în *Rosarium philosophorum* și ca împărat și împărăteasă), ca *servus* (sclav) sau *vir rubeus* (bărbat roșu) și *mulier candida* (femeie albă)⁵, în *Visio Arislei* drept Gabricus sau Thabritius și Beja, fiu de rege și fiică de rege.⁶ La fel de frecvente sunt imaginile teriomorfe, care au dat de multe

³ Cf. *Consilium coniugii* în: *Ars chemica*, p. 79: „... in hoc lapide sunt quatuor elementa, et assimilatur mundo, et mundi compositione“ [în această piatră sunt conținute cele patru elemente și de aceea ea este comparată cu cosmolul]. Cf. mai departe MAIER (*De circulo physico quadrato*, p. 17): „Natura, inquam, dum circumgyravit aureum circulum, in ipso motu qualitates quatuor in eo aequavit, hoc est, homogeneam illam simplicitatem in sese redeuntem quadravit, sive in quadrangulum duxit aequilaterum, hac ratione, ut contraria a contrariis et hostes ab hostibus aeternis quasi vinculis colligentur, et invicem teneantur.“ [Prin faptul că natura prin urmăre învârtea cercul auriu, ea a echivalat în această mișcare cele patru caracteristici conținute în ea și astfel ea a multiplicat în patru un simplu omogen care se întoarce în sine sau l-a transformat într-un patrat echilateral, astfel încât contrariile sunt prinse și ținute aproape de contrarii și dușmanii de dușmani, cu legături eterne.] PETRUS BONUS spune, „in circulo sunt elementa coniuncta vera amicitia“ [în cerc elementele sunt unite într-o prietenie adevarată] (*Margarita pretiosa novella* în: *Bibliotheca chemica curiosa*, editor MANETUS, II, p. 35b).

⁴ Cf. DEE, *Monas hieroglyphica* (*Theatr. chem.*, 1602, II), p. 220.

⁵ Cf. *Cons. coniugii* în: *Ars chem.*, pp. 69 și urm.; *Clango buccinae* în: *Artis auri-ferae* I, p. 484. În Cabala cazul este invers: roșul desemnează femininul, albul (partea stângă) masculinul. Vezi MÜLLER, *Der Sohar und seine Lehre*, p. 22.

⁶ *Aenigma ex Visione Arislei* în: *Art. aurif.* I, pp. 146 și urm. Unificarea soarelui și lunii: PETRUS BONUS (editor LACINIUS), *Pretiosa margarita novella*, p. 112. Arhetipul nunții cerești joacă aici un rol important. Pe o treaptă primativă acest motiv se găsește deja în șamanism. (ELIADE, *Schamanismus und archaische Eksistenztechnik*, p. 85).

ori ocazia unor ilustrații corespunzătoare.⁷ Amintesc aici vulturul și broasca („Aquila volans per aerem et bufo gradiens per terram“) ca „Emblema“ ale lui AVICENNA la MICHAEL MAIER⁸, din care vulturul reprezintă Luna „sau pe Iunona, Venus, Beja, care ar fi volatile și înaripate, aşa ca vulturul care zboară la nori și preia în ochii săi razele soarelui“. Broasca „se află în opozitie cu aerul, ea este un element opus acestuia, și anume pământul pe care ea se mișcă cu pași mici și niciodată nu se încrănează altui element. Capul îi este foarte greu și ea privește spre pământ. Din acest motiv ea desemnează pământul filosofic, care nu poate zbura <nu poate fi sublimat>, pentru că este ferm și solid. Pe ea, ca bază și fundament, trebuie înălțată casa de aur.⁹ Dacă în operă nu ar exista pământul aerul ar zbura departe, focul nu ar avea hrană și nici apa vasul ei.“¹⁰

O altă reprezentare teriomorfă îndrăgită este cea a celor două păsări sau dragoni dintre care unul este înaripat, iar celălalt nu. Această alegorie provine din vechiul text *De Chemia Senioris antiquissimi libellus*¹¹. Cel fără aripi îl împiedică pe celălalt să zboare.

⁷ Colecția cea mai completă a ilustrațiilor apărute în tipărituri se află în *Viridarium chymicum* al lui STOLCIUS DE STOLCENBERG apărut în 1624 în Frankfurt.

⁸ *Symbola aureae mensae*, pp. 192 și 199 [vulturul care zboară în aer și broasca ce merge pe pământ].

⁹ și anume „vistieria“ (*gazophylacium, domus thesauraria*) filosofiei, care este un sinonim al lui *aurum philosophorum*, respectiv *lapis*. Cf. parabola 5 din *Aurora consurgens*. Reprezentarea derivă din ALPHIDIUS (*Cons. coniugii* în: *Ars chem.*, p. 109) și din ZOSIMOS, care descrie *lapis* ca un templu de marmură albă, strălucitoare (BERTHELOT, *Collection des anciens alchimistes grecs*, III, I, 5).

¹⁰ *Symb. aureae mensae*, p. 200.

¹¹ Tiparul nu este datat. Este foarte probabil că el provine din Emmelschen Offizin din Straßburg și ar putea data din aceeași perioadă cu *Ars chemica* apărută acolo în 1566, care coincide cu „libellus“ al nostru în privința tiparului, hârtiei și formatului. Autorul SENIOR ZADITH FILIUS HAMUEL ar putea apartine haranilor din secolul al X-lea sau cel puțin ar putea fi influențat de aceștia. Dacă *Clavis maioris sapientiae* menționată de STAPLETON (*Muhammad bin Umail: His Date, Writings and Place in Alchemical History*) ar fi identică cu tratatul latin cu același nume transmis de ARTEPHIUS, acest lucru ar putea fi considerat dovedit, căci acest tratat conține teoria astrală haranită tipică. RUSKA (*Studien zu M. ibn Umail*) îl aşază pe SENIOR în cercul literaturii *Turba* apărută pe sol egiptean.

Ei reprezintă Sol și Luna, fratele și sora care vor fi uniți prin artă.¹² În simbolurile lui LAMBSPRINCK peștii astrologici, care înoată în direcții opuse, sunt cei care reprezintă opoziția dintre „spirit și suflet“. Apa în care se află este „mare nostrum“ și este interpretată drept *corpus*^{13,14}. Peștii nu au nici carne nici oase (sine omni carne et ossibus)¹⁵. Din ei ia naștere un *mare immensum*, tocmai acea *aqua permanens*, ca mai sus. Un alt simbol sunt cerbul și unicornul care se întâlnesc în „pădure“.¹⁶ Cerbul reprezintă *anima*, unicornul *spiritus*, iar pădurea *corpus*. În următoarele două imagini ale simbolurilor lui LAMBSPRINCK apar leul și leoaica¹⁷, respectiv lupul și câinele, iar cei din urmă se luptă unul cu altul; ei sunt simboluri ale *animei și spiritus*. În Septima Figura contrariile sunt reprezentate de două păsări din pădure, una care știe să zboare, alta care încă nu știe. În timp ce la primele imagini pare să existe o opoziție între spirit și suflet, opoziția dintre cele două păsări reprezintă mai degrabă conflictul dintre spirit și corp. În Octava Figura, două păsări care se bat una cu alta reprezintă într-adevăr opoziția dintre spirit și corp, aşa cum dovedește inscripția. Opoziția dintre spirit și suflet provine de la substanțialitatea fină a acestora. Ea tinde astfel spre corpul hilic și este „densior et crassior“ (mai densă și mai grosolană) decât spiritul.

⁴ Înălțarea figurii umane la rangul de rege sau divinitate sau reprezentarea sa subumană, teriomorfă arată caracterul ce transcen-

¹² SENIOR spune: „Desponsavi ego duo luminaria in actu, et facta est illa quasi aqua in actu habens duo lumina“ [Prin urmare am nunit cele două lumini soarele și luna în fapt și adevar și a luat naștere așa-zis o apă, care conține într-adevăr ambele lumini] (*loc. cit.*, pp. 15 și urm.).]

¹³ „Corpus“ înseamnă de regulă (drept *corpus nostrum*) corpul chimic, materia, dar din punct de vedere moral înseamnă corpul oamenilor. „Marea“ este un simbol obișnuit al inconștientului. „Corpul“ ar fi prin urmare, alchimic, și un simbol al inconștientului.

¹⁴ *Musaeum hermeticum*, p. 343.

¹⁵ „Aenigma II“ în: *Art. aurif.* I, p. 149.

¹⁶ Vezi fig. 240 în: JUNG, *Psychologie und Alchemie*.

¹⁷ Același lucru în „Clavis XI“ („a unsprezecea cheie“) a lui BASILIUS VALENTINUS, *Chymische Schriften*, p. 68; în *Viridarium*, fig. XI, LV, LXII. Variante sunt șarpe-leu (*Virid.*, fig. XII), pasăre-leu (fig. LXXXIV), urs-leu (fig. XCIII și CVI).

Componentele coniunctio

de conștiința al perechilor de contrarii. Ele nu aparțin personalității Eului, ci o depășesc pe aceasta. Cea din urmă se află între ele, ca „anima inter bona et mala sita“ (sufletul care se află între bine și rău). Perechile de contrarii formează mai degrabă fenomenologia Sinelui paradoxal, a totalității umane. De aceea simbolistica lor tind de spre expresii de natură cosmică, precum *coelum – terra*¹⁸. Intensitatea opoziției se exprimă în simboluri precum foc – apă¹⁹, înălțime – adâncime²⁰, moarte și viață²¹.

2. CUATERNIO

Pentru ordonarea contrariilor într-o cuaternitate, *Viridarium* ⁵ oferă o ilustrație interesantă (fig. XLII), care se găsește și în *Philosophia reformata* a lui MYLIUS (1622, p. 117). Zeițele reprezintă cele patru anotimpuri prin care soarele parurge zodiacul (Aries, Cancer, Libra, Capricornus) și în același timp cele patru grade de înălțizire²², precum și cele patru elemente care sunt „așezate împreună“ la masa rotundă²³. „Sinteza“ se produce prin mișcarea în cerc (*cir-*

¹⁸ Cf. PETRUS BONUS, *Pret. marg. nov.* in: *Theatr. chem.* (1622) V, pp. 647 și urm.: „Hermes: Necesse est ut in fine mundi, coelum et terra coniungantur; quod verbum est philosophicum.“ [Hermes: este inevitabil ca la sfârșitul lumii celul și pământul să se unifice, ceea ce este un cuvânt filosofic.] Mai departe *Mus. herm.*, p. 803.

¹⁹ Ms. incipit „Figurarum aegyptiorum secretarum“, secolul al XVIII-lea, în posessia autorului.

²⁰ „Sic absconditur altitudo et manifestatur profunditas“ [Astfel înălțimea este ascunsă și adâncimea este făcută vizibilă]. (*Mus. herm.*, p. 652)

²¹ Cf. expresia deseori repetată „de mortuo facit vivum“ [din mort el face viu] (MYLIUS, *Philosophia reformata*, p. 191).

²² MYLIUS, *Phil. ref.*, p. 118. A patra este coniunctio, care cade prin urmare în Capricornus.

²³ MYLIUS observă (*loc. cit.*, p. 115): „... consurgit aequalitas... ex quatuor repugnantibus, in natura communicantibus“ [în naștere o egalitate... din patru elemente care se luptă, dar care se ating în natura lor]. O reprezentare antică înrudită pare să înfățișeze ἡλιακὴ τρόπεζα (masa solară) din misterele orifice.

*culatio, rota*²⁴⁾ în timp, și anume prin traseul soarelui care trece prin casele zodiacului. Așa cum am arătat în locul indicat, *circulatio* tinde spre crearea (respectiv recrearea) *omului originar rotund*. În acest context poate fi amintit și un citat unic al lui OSTANES la ABU'L-QASIM. El descrie poziția dintre două perechi de contrarii, prin urmare din cuaternio: „Ostanes said: «Save me, O my God, for I stand between two exalted brilliancies known for their wickedness, and between two dim lights; each of them has reached me and I know not how to save myself from them». And it was said to me, «Go up to Agathodemon the Great and ask aid of him, and know that there is in thee somewhat of his nature, which will never be corrupted.» And when I ascended into the air he said to me, «Take the child of the bird which is mixed with redness and spread for the gold its bed which comes forth from the glass, and place it in its vessel whence it has no power to come out except whence thou desirest, and leave it until its moistness has departed.»²⁵

- ⁶ Cuaternio constă în acest caz din doi *malefici*, Marte și Saturn. Primul este stăpânul zodiei Aries, ultimul al Capricornului. Cele două lumini mai slabe ar fi în acest caz feminine, și anume Luna (Cancer) și Venus (Libra). Contrariile între care se află OSTANES sunt

Cf. PROCLUS, *Commentarius in Platonis Timaeum*, 41d (III, p. 250): καὶ Ορφεὺς οὗτος μὲν καὶ τὸν τοῦ Διονύσου κρατῆται, πολλούς δὲ καὶ ὄλλοντι ιδρύει περὶ τὴν Ἡλιακήν τράπεζαν. [...] și Orfeu cunoștea urciorul de amestec al lui Dionysos și a așezat și multe altele în jurul mesei solare.] (Cf. HERODOT, *Historiae*, III, 17 și urm. (*Geschichte*, pp. 13 și urm.); PAUSANIAS, *Graeciae descriptio*, VI, 26,2)

²⁴ Cf. *Psychologie und Alchemie*, index s. v. roată, rota, mai ales roata creării sufletelor din *Acta Archelai*.

²⁵ [Ostanes a spus: „Salvează-mă, Dumnezeul meu, căci eu stau între două lumini mărete, care sunt cunoscute pentru răutatea lor, și între două lumini slabă; toate m-au ajuns și eu nu știu cum mă pot salva de ele.“ și mi s-a spus: „Urcă la Agathodaimon cel Mare și roagă-l să te ajute, și să știi că în tine este prezent ceva din natura sa care nu va fi corupt niciodată.“ și când m-am urcat în aer el mi-a spus: „Ia puiul păsării, care este amestecat cu roșu și și-a întins patul pentru aurul, care vine din sticlă, și pune-l în vasul său din care nu va ieși nimic, în afară de ce-ji dorești tu, și lasă-l înăuntru până când dispare umiditatea.“] (HOLMYARD, *Kitab al-'ilm al muktasab*, p. 38)

Componentele coniunctio

prin urmare pe de o parte masculin – feminin, pe de altă parte bine – rău. Modul în care OSTANES vorbește de relația sa cu cei patru — el nu știe cum să se apere de ei — indică o „constrângere astrologică“ (*heimarmene*), adică un dat care transcende conștiința, la ale cărui rădăcini voința umană nu ajunge. Efectul deteriorant al celor patru planete ar consta, trecând cu vederea constrângerea pe care o exercită, în faptul că fiecare dintre ele exercită o acțiune specifică asupra omului și astfel creează în el o mulțime de persoane, deși el ar trebui să fie Unul.²⁶ Hermes își orientează probabil atenția asupra faptului

²⁶ Ideea unificării alor mulți în unitate se găsește nu numai în alchimie, ci și la ORIGENE (*In homiliae librum Regnorum*, 1/I, 4 (MIGNE, P. G. XII, col. 998)): „Erat vir unus. Nos, qui adhuc peccatores sumus non possumus istum titulum laudis acquirere, quia unusquisque nostrum non est «unus», sed est multi... Vides, quomodo ille, qui putatur «unus» esse, non est «unus», sed tot in eo personae videntur esse, quot mores, quia et secundum scripturas «insipiens sic ut luna mutatur». [Și era un bărbat. Noi, care încă mai suntem păcătoși, nu ne putem aroga acest titlu de onoare, pentru că fiecare dintre noi nu este „unul“, ci mai mulți... Vezi cum fiecare care aparent este „unul“ nu este deloc „unul“, ci în el par să existe atât de multe persoane câte trăsături de caracter are; pentru că după Scriptură se spune, „un prost este schimbător ca luna“ (Sir. 27,12).] Într-o altă omilie (*In Ezechielem*, IX, 1 (MIGNE, P. G. XIII, col. 732)) se spune: „Ubi peccata sunt, ibi est multitudo... ubi autem virtus, ibi singularitas, ibi unio“ [Unde sunt păcate acolo este mulțimea, dar unde este virtutea acolo se află unicitatea și unitatea.] Cf. PORPHYRIUS, *Ad Marcellam*, 10: „Dacă te exersezi să cobori în tine însuți, prin faptul că aduni toate membre împărtăsite, separate în multitudine...“ La fel spune Evanghelia după Filip a levitilor (EPIFAN, *Panarium*, XXVI, 13): „M-am recunoscut pe mine <a spus sufletul> și m-am adunat de peste tot și nu am născut arhontelui nici un copil, ci i-am smuls rădăcinile și am adunat membrele împărtăsite și te-am recunoscut cine ești. Căci eu aparțin, a spus ea, numărului superiorilor.“ Cf. și viziunea și auditia *Panar.* XXVI, 3: „Eu sunt tu, și tu ești eu, și oriunde ești acolo sunt și eu și eu sunt răspândit în toate lucrurile și tu mă poți aduna de unde vrei; dar prin faptul că mă aduni tu te aduni pe tine.“ Multitudinea interioară a omului corespunde naturii sale microcosmice, care conține în sine constelațiile și efectele lor (astrologice). Iată ce spune ORIGENE (*In Lev. hom.* V, 2, MIGNE, P. G. XII, col. 449 și urm.): „Intellige te habere intra temetipsum greges boum... Intellige habere te et greges ovium et greges caprarum... Intellige esse intra te etiam aves coeli. Nec mireris quod haec intra te esse dicimus; intellige te alium mundum habet.“ [Observă că tu ai în tine turme de vite... și turme de oi și de capre. În tine sunt și păsările cerului. Nu te miră când spun că asta e în tine...]

că există ceva incoruptibil în natura sa, ceva ce are el în comun cu Agathodaimon²⁷, prin urmare ceva divin, probabil nucleul ființei sale unice. Acest nucleu este aurul, acel *aurum philosophorum*²⁸, pasărea lui Hermes, respectiv fiul păsării, care este tocmai *filius philosophorum*²⁹. Acesta trebuie adus în *vas Hermeticum* și încălzit atâtă timp până când din el dispare umiditatea care-i mai este încă inherentă, acel *humidum radicale*, acea *prima materia*, adică haosul originar și marea (inconștientul), aşa că am putea conchide că este vorba de o conștientizare. Noi știm că sinteza celor patru este o preocupare principală a alchimiei, ca și (dar într-o măsură mai mică), sinteza celor

Înțelege că tu ești un alt cosmos în mic, în tine se află soarele, luna și stele... Observă că ai în tine tot ce conține lumea.] Să comparăm cu aceasta ce spune DORNEUS (*De tenebris contra naturam* în: *Theatr. chem.*, 1602, I, p. 553): „Quatuor in caelo planetis imperfectioribus, quatuor in corpore nostro correspondere volunt elementa, ut Saturno, Mercurio <în loc de Luna, vezi mai sus> Veneri, et Marti, terra, aqua, aer, et ignis, ex quibus conflatum est, et infirmum propter partium imperfectionem. Planetur itaque arbor ex eis, cuius radix adscribatur Saturno“ [Celor patru planete inferioare de pe cer să le corespundă cele patru elemente din corpul nostru, lui Saturn, Mercur <în loc de Luna>, Venus și Marte le corespund pământul, apa, aerul și focul; din ele a fost alcătuit el <corpul> și slăbit din cauza incompletitudinii părților lui componente. Prin urmare, trebuie plantat copacul ale cărui rădăcini sunt atribuite lui Saturn], și anume arborele filosofic, simbolul procesului de dezvoltare care duce la unitatea lui *filius philosophorum*, a lui *lapis*. (Cf. JUNG, *Der philosophische Baum*, paragraful 409.)

²⁷ ὄγοθδς δαίμων este în greacă un demon al fertilității htonic, cu formă de șarpe, înrudit cu geniusul eroic. În Egipt el este, de asemenea, un demon al vietii și al vindecării, cu formă de șarpe. În *Berliner Zauberpapyrus* el este ὄγοτὸς γεωργός, un fecundator al pământului (PREISENDANZ, *Papyri Graecae Magicae* I, p. 4/5, rd. 26). Pe gurile gnostice el este unit cu Enoch. Enoch este paraleлизat de timpuriu cu Hermes. Sabejii, care l-au transmis pe Agathodaimon Evului Mediu drept πνεῦμα πάρεδρον al procedurii magice, îl identifică cu Hermes și Orfeu. (CHWOLSOHN, *Die Ssabier und der Ssabismus* II, p. 624) OLYMPIODOR (BERTHELOT, *Alch. grecs*, II, IV, 18, p. 87/80) îl amintește drept „înger mai misterios“ (μυστικώτερον ἄγγελόν), ca Ouroboros sau „cer“, prin care devine și-nimul ulteriorului Mercurius.

²⁸ Cf. cu aceasta teoria indiană despre Hiranyagarbha, „germenele de aur“, și Purusha. Vezi în acest sens prezentările mele din: *Zur Psychologie östlicher Meditation*.

²⁹ Cf. ὥλης τῆς ὄπιθεογονίας la ZOSIMOS (BERTHELOT, *loc. cit.*, III, XLIV, 1, p. 219).

șapte (*scilicet metale*). Astfel, în același text Hermes spune soarelui: „And it will be due to thee from me that I cause to come out to thee the spirits of thy brethren <al planetelor>, O Sun, and that I can make them for thee a crown the like of which was never seen; and that I cause thee and them to be within me, and I will make thy kingdom vigorous.“³⁰ Aici este vorba de îmbinarea planetelor, respectiv metalelor, împreună cu soarele, într-o coroană care va fi în el, adică Hermes. Coroana înseamnă totalitatea regală, care se află deasupra acelei *heimarmene* și reprezintă unitatea. Acest lucru amintește de coroana luminoasă cu șapte (sau douăsprezece) raze, pe care o poartă pe gume șarpele Agathodaimon³¹, precum și de coroana acelei Sapientia din *Aurora consurgens*.³²

Într-un cuaternio asemănător cele patru caracteristici sunt ordonate ca „combinationes duarum contrarietatum“, „frigidum et humidum, quae... non sunt amicabilia caliditati et siccitatii“³³. Alte cuaternități sunt: „Piatra este mai întâi un bătrân, la sfârșit un băiat, pentru că *albedo* se află la început și *rubedo* la sfârșit.“³⁴ La fel

³⁰ HOLMYARD, *loc. cit.*, p. 37 [Și eu voi recunoaște față de tine, că voi face ca spiritele fraților tăi <ale planetelor> să vină la tine, o soare, și că din ei voi face pentru tine o coroană cum nu s-a mai văzut până acum; și pe tine și pe ea vă voi lua în mine și voi face ca împărăția ta să fie puternică.]

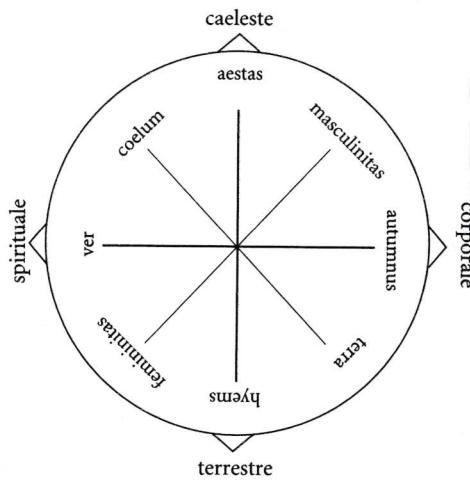
³¹ Vezi *Psychologie und Alchemie*, fig. 203-205.

³² (MARIE-LOUISE VON FRANZ (editor), pp. 47/49) Alt material la GOODENOUGH, *The Crown of Victory in Judaism*. SENIOR (*De chemia*, p. 41) numește „terra alba foliata“ „corona victoriae“. În *Heliodori carmina* („Carmen Archelai“, rd. 252) susținutul care se întoarce în corp îi aduce acestuia un νικητὴ λόγον στέμμα, o coroană a victoriei. În Cabală, Scheira superioară (ca și cea inferioară!) se numește Kether, coroana. În alegorică creștină coroana înseamnă *humanitas Christi* (RABANUS MAURUS, *Allegoriae in Sacram Scripturam* (MIGNE, P. L. CXII, col. 909)). În *Acta Ioannis*, paragraful 109 (*Neutestamentliche Apokryphen*, p. 190) Christos se numește διάδεμα.

³³ *Cons. coniugii* în: *Ars chemica* (recele și umedul, caldul și uscatul sunt dușmani — combinații de două opozitii), p. 196.

³⁴ *Opusculum „authoris ignoti“* în: *Art. aurif.* I, p. 390, citat de regulă ca „Rhasis“. Cf. și *Turba* (RUSKA, *Turba philosophorum*, p. 161); mai departe EPHRAEM SYRUS (*Hymni et sermones*, I, col. 136): „Puerulus tuus senex est, o virgo, ipse est Antiquus dierum et omnia praecessit tempora“ [copilul tău este bătrân, o femeie este însoțită de bătrânlăile zilelor, care precedă tuturor timpurilor.]

sunt ordonate și elementele, și anume ca două „manifestă“: apa și pământul, și două „occulta“: aerul și focul.³⁵ O altă cuaternitate este indicată în fraza lui BERNARDUS TREVISANUS: „Ceea ce este sus are natura celui inferior, iar ceea ce urcă natura celui care coboară.“³⁶ În *Tractatus Micreris* se află următoarea îmbinare: „În ea <Marea indienilor³⁷> se află imaginile (*figurae*) cerului și pământului, ale verii, toamnei, iernii și primăverii, masculinitatea și femininitatea. Dacă le numești pe acestea spirituale, atunci este verosimil ce faci; dacă le spui corporale, ai dreptate; dacă le numești cerești, atunci nu minți; dacă le numești pământești, ai relatat corect.“³⁸ În acest caz este vorba de o cuaternitate dublă, a cărei structură arată aproximativ în felul următor:

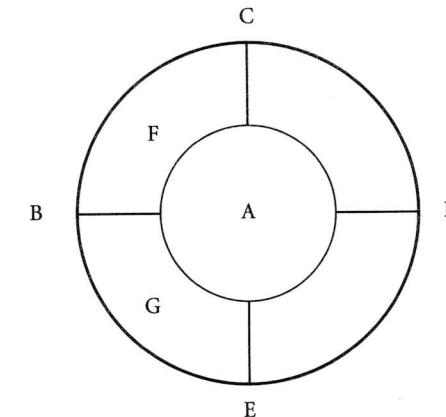
³⁵ DORNEUS, *Physica Trismegisti* în: *Theatr. chem.* (1602) I, p. 420. Separarea elementelor în două superioare, „psihice“, și două inferioare, „somaticice“, derivă deja din ARISTOTEL. (Cf. v. LIPPmann, *Entstehung und Ausbreitung der Alchemie* I, p. 147.)

³⁶ *Liber de alchemia* în: *Theatr. chem.* (1602) I, p. 775.

³⁷ Mare este sinonim cu *prima materia*.

³⁸ *Theatr. chem.* (1622) V, p. 111. Acest tratat (Micreris = Mercurius) este fără îndoială vechi și de proveniență arabă. Aceeași expresie este citată și de MILVES-

Cuaternitatea dublă, respectiv ogdoasa, reprezintă o totalitate, 8 o ființă care este în același timp cerească și pământească, spirituală și corporală și se află în „marea indienilor“, adică în inconștient. Fără îndoială că este vorba de microcosmos, de Adamul mistic și într-o anumită măsură de omul originar bisexuat în starea sa prenatală, unde este identic cu inconștientul, motiv pentru care în gnosticism „Tatăl cosmosului“ nu este desemnat numai ca masculin-feminin (respectiv nici una dintre cele două), ci se numește și θύθος (adâncimea mării). În scoliile la *Tractatus aureus Hermetis*³⁹ se află un cuaterniu de *superius – inferius, exterius – interius*. Acestea sunt unite prin operația circulară, numită „Pelecanus“⁴⁰, într-un tot: „Omnia sint unum in uno circulo sive vase“ (toate sunt Unul într-un cerc sau vas). „Acest vas este adevăratul pelican filosofic și nu trebuie căutat altul în toată lumea.“ Pentru aceasta textul oferă următoarea diagramă:

CINDUS (PETRUS BONUS, *Pretiosa marg. nov.* în: *Theatr. chem.*, 1622, V, pp. 662 și urm.). În *Turba* (editor RUSKA, loc. cit., p. 320) el se numește MIRNEFINDUS.

³⁹ Acest tratat este de proveniență arabă, tipărit în: *Bibl. chem.* I, pp. 400 și urm.

⁴⁰ „... dum enim rostrum applicat pectori, totum collum cum rostro flectitur in circularem formam... sanguis effluens e pectore mortius pullis reddit vitam“ [prin faptul că și aşază ciocul pe piept, el își întoarce întregul gât cu tot cu cioc într-un cerc... săngele care țășnește din piept redă puiului mort viață]. (loc. cit., p. 442b)